

עדות נוספת לתפיסתו של הלל כי "וכל מעשיך יהיו לשם שמים" מופיעה באבות דרבי

נתן:

וכל מעשיך יהיו לשם שמים כהלל. כשהיה הלל יוצא למקום היו אומרים לו להיכן אתה הולך. לעשות מצוה אני הולך. מה מצוה הלל. לבית הכסא אני הולך. וכי מצוה היא זו. אמר להן הן. בשביל שלא יתקלקל הגוף. איכן אתה הולך הלל. לעשות מצוה אני הולך מה מצוה הלל. לבית המרחץ אני הולך. וכי מצוה היא זו. אמר להן הן. בשביל לנקות את הגוף. תדע לך שהוא כן מה אם אוקיינות העומדות בפלטיות של מלכים הממונה עליהם להיות שפן וממרקן המלכות מעלה לו סלירא בכל שנה ושנה... אנו שנבראנו בצלם ודמות שנאמר "כי בצלם אלוהים עשה את האדם" (בראשית ט, ו) על אחת כמה וכמה.

שמאי לא היה אומר כך אלא יעשה חובותינו עם הגוף הזה.

אבות דרבי נתן, נוסחא ב פרק ל

הענקת משמעות ממשית לעובדה שהאדם נברא בצלם אלוהים מראה גם היא את האימננטיות שבקדושה לפי תפיסתו של הלל. כשם שהקב"ה נוכח בכל הזמנים ובתוך המציאות כולה כך הוא נוכח בכל אחד ואחד. כל אדם – גופו כרוחו – קדוש, וכך יכולות פעולות אנושיות אלמנטריות, שלא לומר בזויות, להפוך למצוות.

גם מהמקור הבא עולה משמעות דתית לאכילה של האדם:

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, הָרְאִיָּה שְׁתֵּי פָסֶף, נְחִיגִיָּה מְעָה פָסֶף.

וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, הָרְאִיָּה מְעָה פָסֶף, נְחִיגִיָּה שְׁתֵּי פָסֶף.

חגיגה א, ב

המחלוקת עוסקת בערכי המינימום של קרבנות המובאים לבית המקדש בעת העלייה לרגל. לדעת בית שמאי קרבן הראייה, קרבן עולה שהוקרב כולו לשמים, הוא העיקר משום שהוא מזקיק סכום כסף גדול יותר מקרבן חגיגה, שחלקו מוקרב לה' וחלקו אוכלים בני אדם. לדעת בית הלל, לעומת זאת, הקרבן שגם בעליו אוכל ממנו הוא העיקר כיוון שהם סוברים שגם על ידי מעשים פשוטים כאכילת בשר האדם מסוגל להתעלות.⁵

המחלוקת האחרונה שתוצג נושאת אופי "פילוסופי" יותר, אך גם בה חוזר ועולה ההבדל היסודי שבין בית שמאי לבית הלל. זוהי המחלוקת על סדר בריאת העולם:

בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ...

ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים...

אמר להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם, אדם בונה עלייה ואחר כך בונה בית?...

אמר להם בית שמאי לבית הלל: לדבריכם אדם עושה שרפרף ואחר כך עושה כסא?

בבלי, חגיגה יב ע"א